

Morkūnas Kazys (gimė 1929 kovo 4 Piliakalnyje, Ukmergės r.), lietuvių kalbininkas, dr. (1962). 1954 baigęs Vilniaus u-tą, iki 2001 dirbo Lietuvių kalbos i-te, 1958–61 šio i-to aspirantas. Nuo 1966 Lietuvių kalbos istorijos ir dialektologijos skyriaus vadovas, 1990–2000 direktoriaus pavaduotojas. 1995–2000 tęstinio leidinio „Lietuvių kalbotyros klausimai“ redaktorius. Disertacijoje „Rytų aukštaičių pietinė tarmė“ aprašė savo gimtąją tarmę (*MA Darbai* 2, 1959; *LKK* 3, 1960; 11, 1969). Parašė populiarią knygėlę „Pažintis su lietuvių kalbos tarmėmis“ (1980). Su Elena Grinaveckiene redagavo chrestomatiją „Lietuvių kalbos tarmės“ (1970; Morkūnas – vienas šio leidinio sudarytojų). Didžiausias Morkūno nuopelnas lietuvių kalbotyrai – darbas prie „Lietuvių kalbos atlaso“ (1–3, 1977–91). Morkūnas yra jo atsakingasis redaktorius, vienas iš autorių ir vienas pagrindinių medžiagos rinkėjų (ištyrė daugiau kaip 30 gyvenamųjų vietų); už šį veikalą Morkūnui su kitais paskirta Lietuvos Respublikos mokslo premija (1994). Morkūnas vadovavo ir Europos kalbų atlaso („*Atlas linguarum Europae*“) lietuvių kalbos duomenų rinkimui; buvo to atlaso Vyriausiosios redakcinės kolegijos vienos komisijos narys. Kartu su Aina Blinkena parašė straipsnį „Baltų kalbos“ (*Die baltischen Sprachen. Perspectives nouvelles en géolinguistique*, Roma, 1997). Paskelbė Konstantino Sirvydo „Punktų sakymų“ veiksmažodžių indeksą (*LKK* 20, 1980), straipsnių apie Konstantino Sirvydo raštų mišriuosius dvigarsius *am, an, em, en* ir balsius *q, ę* (*LKK* 9, 1967), Mikalojaus Daukšos rašybą (*Don. Balt.*, 1970), lingvistikos veikalų recenzijų, straipsnių apie lietuvių kalbos tyrinėjimą ir tyrinėtojus. Su Danguole Mikulėniene sudarė „Lietuvių kalbos tarmių ir jų sąveikos tyrimo programos“ dalį „Morfologija“ (1995). Su kitais parengė leidinius „Dieveniškių šnektos tekstai“ (1997), „Dieveniškių šnektos žodynas“ (1, 2005), Jono Kruopo „Rinktinius raštus“ (1998), knygą „Bronė Vosylytė. Kelias į didįjį žodyną“ (2002), kraštotyros leidinių.

L: Sabaliauskas A. *Lietuvių kalbos tyrinėjimo istorija* 2, Vilnius, 1982, p. 89–90; *Kazys Morkūnas. Bibliografija* / Sudarė I. Andriukaitienė. Vilnius, 1999; Vidugiris A. Žymaus kalbininko sukaktis. *GK* 3, 1999; Nesiskirti su dialektologija visą gyvenimą. *Kalb. R. Urnėžiūtė: GK* 3, 2004; Karaciejus J., Leskauskaitė A. Sveikiname Kazį Morkūną. *LKK* 51, 2004.

A. S.

Lietuvių kalbos enciklopedija, sudarė Kazys Morkūnas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2008, p. 362–363.